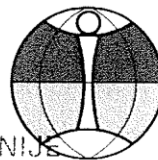

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI ZBOR

DRŽAVNI ZBOR REPUBLIKE SLOVENIJE

Prejeto:	20-04-2007
Šifra:	802-01/90-2/55
Povezava:	
EPA:	EU:
Sign. zn.:	
Kratica:	

Ljubljana, 16. 4. 2007

Priloženo pošiljamo **stališča in predloge za upravljanje z vodami**, ki sta jih sprejela Parlamentarna skupina GLOBE Slovenija in Svet za varstvo okolja Republike Slovenije na 2. skupni seji, dne 20. 3. 2007 ob razpravi o problemih in perspektivah upravljanja z vodami v Sloveniji.

Izhodišča za razpravo, prispevki strokovnjakov k posameznim v izhodiščih izpostavljenim problemom ter sprejeta stališča in predlogi so dostopni na spletni strani <http://www.gov.si/svo>.

Dr. Franc Lobnik,
p r e d s e d n i k
Sveta za varstvo okolja
Republike Slovenije

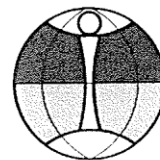
Milenko Zihertl,
p r e d s e d n i k
Parlamentarne skupine
GLOBE Slovenija

POSLANO:

- Vlada Republike Slovenije
- Ministrstvo za okolje in prostor
- Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
- Ministrstvo za gospodarstvo
- Ministrstvo za obrambo
- Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalni razvoj
- Agencija RS za okolje
- Inštitut za vode Republike Slovenije
- Odbor Državnega zbora Republike Slovenije za okolje in prostor
- Svet za trajnostni razvoj pri Vladi Republike Slovenija

V VEDNOST:

- dr. Franci Steinman, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani, Oddelek za hidrotehniko, Hajdrihova ul. 28, 1000 Ljubljana
- dr. Lučka Kajfež Bogataj, Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani
- dr. Lidija Globevnik, Društvo vodarjev Slovenije, Hajdrihova ul. 28, 1000 Ljubljana
- dr. Marina Pintar, Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani, Oddelek za agronomijo, Jamnikarjeva ul. 101, 1000 Ljubljana
- dr. Matjaž Mikoš, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani, Oddelek za hidrotehniko, Hajdrihova ul. 28, 1000 Ljubljana
- Mitja Starec, Inštitut za vode Republike Slovenije, Hajdrihova ul. 28c, 1000 Ljubljana
- Zofija Mazej Kukovič, Esotech, d.d., Preloška 1, 3320 Velenje
- dr. Mitja Brilly, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani, Katedra za splošno hidrotehniko, Hajdrihova ul. 28, 1000 Ljubljana
- Inženirska zbornica Slovenije, Jarška c. 10b, 1000 Ljubljana
- Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Celovška c. 135, Ljubljana
- Vodnogospodarsko podjetje Drava – Ptuj, Ljubljanska ul. 9, 2000 Maribor
- Vodnogospodarsko podjetje Hidrotehnik - Enota Nova Gorica, d.d., Vojkova c. 49, 5000 Nova Gorica
- Vodnogospodarsko podjetje Hidrotehnik - Enota Ljubljana, d.d., Slovenčeva ul. 97, 1000 Ljubljana
- Vodnogospodarsko podjetje Kranj, Ulica Mirka Vadnova 5, 4000 Kranj
- Vodnogospodarsko podjetje Novo Mesto, Trdinova ul. 23, 8000 Novo mesto
- Vodnogospodarsko podjetje Mura, d. d., Lipovci 256b, 9231 Beltinci
- NIVO - Gradnje in ekologija, d.d., Lava 11, 3000 Celje
- Skupnost občin Slovenije, Partizanska c. 1, 2000 Maribor
- Združenje občin Slovenije, Zrinjskega ul. 9, p.p. 2011, 1000 Ljubljana
- Ribiška zveza Slovenije, Tržaška c. 132, 1000 Ljubljana
- Društvo vodarjev Slovenije, Tumova ul. 8, 3211 Škofja vas
- Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj, Metelkova ul. 6, 1000 Ljubljana
- Zveza društev za varstvo okolja v Sloveniji, Večna pot 2, 1000 Ljubljana
- ZEG – Zveza ekoloških gibanj Slovenije, Kardeljeva ploščad 1, 1000 Ljubljana
- REC – Predstavništvo za Slovenijo, Slovenska c. 5, 1000 Ljubljana

Ljubljana, 16. 4. 2007

PROBLEMI IN PERSPEKTIVE UPRAVLJANJA Z VODAMI V SLOVENIJI

Parlamentarna skupina GLOBE Slovenija in Svet za varstvo okolja Republike Slovenije sta na 2. skupni seji 20. marca 2007 ob Mednarodnem dnevu voda razpravljala o problemih in perspektivah upravljanja z vodami v Sloveniji. Z dvema povodjema in štirimi pomembnimi porečji, stoječimi vodami in z delom Tržaškega zaliva se naša država ocenjuje kot vodno bogata dežela, dejansko pa se srečujemo v sušnih obdobjih, ki so vse pogostejša (8 sušnih let od zadnjih enajstih), s kritično nizkim pretokom rek in na več kot dveh petinah ozemlja s pomanjkanjem pitne vode.

V Sloveniji je v Julijskih Alpah štirikrat več padavin kot v Pomurju in Posotelju. Upoštevati je treba še, da imamo dokaj nestanovitno podnebje, v katerem se prepletajo maritimni in celinski vplivi. Na to pa dodatno vplivajo še globalne podnebne spremembe s temperaturnim odklonom okoli 1° C od dolgoletnega povprečja, s povečanim številom dni s temperaturo nad 30° C ter z ustrezno skromnejšimi padavinami. Posledice tega so znatno nižji rečni pretoki, ki upadejo v nekaterih letih tudi za 60-80 % in kar 62 % potokov in delov rek se občasno presuši. Po drugi strani imamo pogostejša in intenzivnejša neurja, več je hudournikov in plazov (okoli 4000 je potencialnih plazišč), tudi poplavnih območij, od katerih so nekatera poseljena. Prizadeta je vrsta gospodarskih panog in storitvenih dejavnosti.

Poraba tehnološke vode, ki se črpa iz površinskih in tudi podzemnih virov, ter gospodinjstva poraba pitne vode se nista zmanjšali, zato pa odplake še vedno obremenjujejo vode. Vse večjemu številu naselij je treba občasno dovažati vodo. Potrebna je prenova in širjenje vrste vodovodov ter gradnja rezervnih zadrževalnikov vode.

Spremembe v razporedu padavin in vremenskih pojavov neposredno vplivajo na vrsto gospodarskih panog: na kmetijstvo, gozdarstvo, energetiko, turizem, promet, predelovalne dejavnosti in gradbeništvo. Slovenija občuti več sprememb: problematična postaja oskrba s pitno vodo, ker se ne obnavljajo zaloge podtalnice, potrebna je obnova nekaterih vodovodov (izgube vode znašajo 29 %) in tudi gradnja novih. Napovedi o globalnih spremembah podnebja so resna opozorila za prihodnost in za racionalizacijo upravljanja z vodo.

Parlamentarna skupina GLOBE Slovenija in Svet za varstvo okolja Republike Slovenije sta na podlagi prispevkov strokovnjakov in razprave na seji 20. marca 2007 sprejela naslednja

STALIŠČA IN PREDLOGE ZA UPRAVLJANJE Z VODAMI V SLOVENIJI

1.

Upravljanje z vodami je prednostna strateška, naravovarstvena in gospodarska naloga na vseh ravneh družbenega dogajanja in na celotni površini Slovenije.

2.

Posledice podnebnih sprememb za vodne vire in vodooskrbo v Sloveniji:

Upadanje količine padavin poleti bo imelo za posledice več suš z negativnimi učinki na dostopnost vodnih virov. Pričakujemo lahko daljša sušna obdobja ter krajša in krajevnostno razporejena obdobja intenzivnih padavin. Posledično se bodo spremenili časovni in geografski poplavni vzorci, upadli bodo srednji nizki pretoki vodotokov, prav tako pa lahko pričakujemo tudi težave s preskrbo z vodo zaradi padca nivoja podtalnice oziroma črpanja zalog podtalne vode pod obstoječi spodnji nivo. Zaradi dviga morske gladine bi lahko bila poplavno ogrožena vsa obalna mesta: Koper, Izola, Portorož, Piran in soline.

Poleg obalnega in kraškega območja so zaradi podnebnih sprememb v Sloveniji najranljivejša območja, ki so v obstoječem stanju podnebja: (a) problematična s stališča preskrbe s pitno vodo, (b) izpostavljena suši, (c) izpostavljena vodni in eolski eroziji, (č) izpostavljena običajnim in katastrofalnim poplavam, (d) znotraj območij hudourniškega režima pretokov in delovanja vode ali (e) izpostavljena nazadovanju gozdne zarasti.

Zaradi pomanjkanja vode bodo posredno prizadete dejavnosti kmetijstvo, energetika in predelovalna industrija. Posledica prizadetosti gospodarskih panog in preskrbe z vodo pa bo dražje bivanje, predvsem voda, hrana in električna energija. Socialni vplivi na slovenski prostor preko meja iz sosednjih držav (migracije prebivalstva iz huje prizadetih regij) so težje opredeljivi.

Čas je torej za prilagajanje neizbežnim podnebnim spremembam. Razlogov, da se je treba začeti v Sloveniji takoj prilagajati podnebnim spremembam, je cela vrsta:

- klimatskim spremembam se ne moremo izogniti,
- podnebne spremembe bodo morda potekale hitreje in bodo izrazitejše, kot kažejo trenutne ocene,
- pravočasne prilagoditve so učinkovitejše, predvsem pa cenejše, kot prilagajanje v zadnjem hipu,
- ob pravočasni prilagoditvi lahko podnebne spremembe prinašajo tudi nove bodoče možnosti in ne le nevarnost.

3.

Za trajnostno naravnano ravnanje z vodo je potrebno:

- povečevati vodozadrževalne sposobnosti pokrajin, kar dosežemo s tem da:
 - posledice rabe in dejavnosti v prostoru, ki posredno spreminjajo način dotoka, zadrževanja in odtoka vode (prometnice, urbanizacija nepoplavnih površin, odvodnjavanje/namakanje..), zmanjšamo na čim manjšo mero in nadomestimo (gradimo nadomestne vodozadrževalne površine),
 - ohranjamo naravne hidromorfološke in biotske lastnosti vodnega okolja (ohranjamo območja izviranja vode, struge, obrežja, mrtvice, stare rečne rokave, loke, poplavne travnike, barja, grbinaste travnike in vsa druga mokrišča),
 - uvajamo obogatitvene posege na vodotokih in jezerih (obnavljamo struge, vzpostavljamo močvirja, povezujemo mrtvice in stare rečne rokave z glavno strugo...),
 - dopuščamo naravne procese erozije in premeščanja plavin ter usmerjamo prodonosnosti tako, da ne povzročamo škode na obstoječih objektih in ne ogrožamo človeških življenj (ali pa preselimo bivališča na manj izpostavljene površine);
- vzpodbujati racionalno rabo vode in preprečevati onesnaževanje, kar dosežemo s tem da :
 - uvajamo proizvodne in storitvene tehnološke procese, ki imajo majhno porabo vode in učinkovito čistijo odpadno vodo,
 - uvajamo učinkovito rabo vode v kmetijstvu in prilagodimo vrste in načine kmetovanja (na sušnih območjih rastline, ki se lahko prilagajajo suši, na vlažnih območjih pa rastline, ki se prilagajajo vlagi),
 - vzpodbujamo racionalno rabo vode za domače potrebe in prečiščujemo domačo odpadno vodo (čistilne naprave različnih tipov: komunalne, rastlinske, ...),
 - zmanjšujemo izgube pri distribuciji vode in vzdržujemo hidravlično učinkovite distribucijske sisteme;
- zagotoviti usklajenost med prostorskim načrtovanjem na državni ravni in občinskih ravneh ter vodno gospodarskim načrtovanjem – predvsem pri pripravi načrtov upravljanja vodnih območij, porečij ali njihovih delov; zagotoviti, da bodo v prostorskem načrtovanju na strateški in izvedbeni ravni primerno upoštevani parametri, ki zagotavljajo dobro stanje voda tako v kvantitativnem kot tudi v kvalitativnem pomenu;
- naše obnašanje še bolj prilagodimo naravnim pojavom, kar pomeni da:
 - smo zaradi klimatskih sprememb bolje pripravljeni na povečano tveganje zaradi poplav, suš, erozij in plazov ter s tem preprečujemo škodo,
 - izboljšujemo poznavanje hidro(morfo/geo)loških procesov na zemeljski površini in v tleh,
 - raziskujemo vplive človekovih dejavnosti na hidro(morfo/geo)loške procese,
 - se izobražujemo, ozaveščamo drug drugega in obveščamo.

4.

Razmer na **področju varstva pred poplavami in plazovi v Sloveniji** ne obvladujemo. Manjkajo dolgoročne rešitve in finančna vlaganja so bistveno premajhna. Sredstva Vodnega sklada je potrebno povečati.

V sistemu rizičnega menedžmenta je v Sloveniji šibek prehod iz intervence takoj ob nesreči v sanacijo. Postopki javnega naročanja in pridobivanja soglasij so bistveno preokorni in prepočasni ter ovirajo hitro in uspešno sanacijo. Potrebno bo razmisliti o uvedbi alternativnih rešitev, da se pritisk za pomoč občine in/ali države zmanjša in sicer s pomočjo ustanavljanja skladov za odpravo posledic škod naravnih nesreč ali pa z uvedbo obveznega protipoplavnega zavarovanja nepremičnin na poplavnih območjih.

Nadaljevati moramo delo na področju rizičnega menedžmenta (risk management) in upravljanja z riziki (risk governance), zlasti krepitev strokovnega dela na področju preventive ter uvajanje podrobnejših zakonskih določil s tega področja. Potrebno je sprejeti podzakonske akte na podlagi zakona o vodah iz leta 2002 za področje varstva pred škodljivim delovanjem voda. Pri planiranju rabe prostora je potrebno upoštevati omejitve rabe prostora na ogroženih območjih.

Na državnem (strateškem) nivoju se morajo različne sektorsko razdrobljene aktivnosti medsebojno povezati, zato naj se s sklepom Vlade Republike Slovenije ustanovi posebna platforma za naravne nesreče, ki naj usklajuje delo in daje pobude, sestavljena pa naj bo iz predstavnikov državnih organov, univerz in raziskovalnih inštitutov ter drugih strokovnih ustanov in civilne družbe.

5.

V **kmetijstvu**, ki je največji porabnik vode, je problematika vode povezana tako z živinorejo, še bolj pa z rastlinsko pridelavo, kjer se srečujemo s potrebo po namakanju ali po osuševanju kmetijskih zemljišč. Zato je poznavanje kakovosti zemljišč in njihova občutljivost na sušo velikega pomena.

Glede na opozorila o klimatskih spremembah bo namakanje vedno pomembnejši ukrep v borbi proti suši, saj je že v sedanjih razmerah na namakanih površinah učinkovit ukrep za kakovosten ter preko let količinsko izenačen pridelek. Pri iskanju razvojnih možnosti namakanja in osuševanja v Sloveniji je potrebno opraviti revizijo načrtovanih sistemov glede na naravne danosti.

6.

Za izboljšanje institucionalne organiziranosti na področju voda bi bilo potrebno:

- okrepiti medinstitucionalno povezovanje posameznih resorjev na državni ravni;
- povečati aktivnost Slovenskega komiteja za vprašanja spremembe podnebja in čimprej pričeti z delom v centru Drought Management Centre for South Eastern Europe;

- zakonsko bolje opredeliti vlogo občin in bodočih pokrajin pri urejanju voda, upoštevajoč, da se je število občin od leta 1994 povečalo iz 62 na 210 ter da občinske meje niso enake mejam porečij;
- skladno z zakonom o vodah omogočiti realizacijo določil, ki se nanašajo na sodelovanje javnosti pri upravljanju voda ali pa z dopolnitvami oziroma spremembami zakona o vodah na novo opredeliti vključevanje javnosti v procese upravljanja z vodami;
- odpreti razpravo o organiziranosti vodarstva in možnosti ustanovitve območnih vodnih skupnosti – kot organa odločanja, ker so nekdane skupnosti dokazale njihovo uspešnost;
- izdelati analizo sedanjega izvajanja obvezne državne gospodarske javne službe na področju urejanja voda v koncesionirani obliki s predlogom možnih rešitev (opredelitev števila koncesionarjev, časovni okviri koncesij, prehod na drugo obliko – javno podjetje, ...).

7.

Ker lahko pričakujemo, da se bodo vse bolj pojavljali ekstremi visokih in nizkih voda, vmes pa obdobja z večjim povpraševanjem kot so razpoložljive danosti, je treba pričeti dolgoročno **ustvarjati rezervne vode**: kot rezervni vir za obdobja pomanjkanja ali kot pogoj za razvoj vododeficitarnih območij. Ker poceni vode ni nikoli dovolj, bi bilo potrebno uvesti strukturirane cene vode. Eden od možnih pristopov bi bila razdelitev v več cenovnih razredov glede na rabo vode.

8.

Zagotoviti je potrebno **izboljšanje spremljanja pojavov** na vodah ('monitoringa') ter izvajanje vseh mogočih preventivnih in korektivnih ukrepov za varovanje narave in varnost bivanja. Voda je največja dobrina, zato je potrebna široka družbena aktivnost varčevanja (skrbnega ravnanja z vodo), preprečevanja onesnaževanja vodozbirnih območij, obal in obrežij ter vseh vodnih teles.

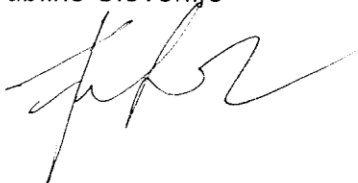
9.

Vso skrb je treba **posvetiti raziskovalnemu delu in izobraževanju** na področju upravljanja z vodami.

10.

Upravljanje z vodami je hidrološki, hidrotehnični, hidrobiološki, klimatski, okoljski in ekonomski način obravnavanja vodonosnih razmer in vsega življenja v naravi in družbi. Zato je treba graditi vodno politiko na trajnostnih načelih z dolgoročno vizijo, jo utemeljiti z vodnimi bilancami porečij in z operativnimi programi. Med velikimi vladnimi projekti pogrešamo dolgoročni projekt o upravljanju z vodami.

Dr. Franc Lobnik,
p r e d s e d n i k
Sveta za varstvo okolja
Republike Slovenije

Milenko Zihlerl,
p r e d s e d n i k
Parlamentarne skupine
GLOBE Slovenija

